

Denna artikel kunde du läsa 2001 och var står vi 10 år senare?

<http://www.toni-schonfelder.com/swe.asp?id=215&q=journalister&ww=strong>

En av historiens mest statstroga journalistkårer av Kurt Wickman, fil dr och författare, senast till rapporten A New Agenda for European Agriculture : A Radical Proposal Nästan 70 procent av den svenska journalistkåren sympatiserar med vänsterpartierna. Det är en from förhoppning att det inte skulle påverka deras uppfattning om problemställningar och nyhetsvärde. Tvärtom liknar de en sekt med förutsägbara och från allmänheten avvikande uppfattningar. Resultatet är en uttråkande politisk korrekthet, där minsta problem i privat välfärdsproduktion får en uppmärksamhet som normalt reserveras för rockstjärnor. De ska inte bli förvånade över att allt fler stänger av och lägger ifrån sig tidningen. Anmärkningsvärd information når oss från universitetet i Göteborg. Det gäller den svenska journalistkårens politiska sympatier. En allmän känsla av att medierna fungerar som en oberoende socialistisk kraft i samhällsdebatten tycks bekräftas. 1999 sympatiserade 31 procent av alla **journalister** – inom radio, TV, tidningar och tidskrifter – med vänsterpartiet. Det är också största parti inom journalistkåren, följt av socialdemokraterna på 27 procent. En tidigare flirt med miljöpartiet har – tillfälligt? – lagt sig. Miljöpartiet hade 10 procent av sympatierna. En sammanfattning av hela undersökningen är värd att återge: Svenska **journalister**s partisympatier 1954-1999

	1954	1968	1973	1989	1995	1999
v	0	3	19	22	26	31
mp	-	-	-	12	18	10
s	47	45	35	30	23	27
c	4	8	19	6	4	3
kd	-	3	0	1	4	5
fp	29	26	15	16	12	14
m	20	15	12	13	13	10

Källa: Göteborgs Universitet, Statsvetenskapliga institutionen JMG. Tabellen är i högsta grad anmärkningsvärd. De värden man förväntar sig för en samhällsgrupp som är så mycket exponerad för – och förväntas rapportera – folkliga stämningar, är uppenbarligen andra än dem vi ser i tabellen. Sympatierna borde självfallet ligga relativt nära utfallet i allmänna val. **journalister**nas politiska uppfattningar borde ju rimligen fördela sig ungefär som befolkningens. Men det gör de nu inte. Några rent egendomliga effekter är påtagliga. Intressanta följer **journalister**na stöder regeringskoalitionen och staten i extremt hög grad – mer än två tredjedelar av **journalister**na sympatiserar med något av regeringspartierna. Det är tveksamt om det någonsin har funnits – ens i fascistiska eller kommunistiska diktaturer – en så gentemot staten hängivet lojal journalistkår – som ju gärna vill beskriva sig som "kritisk mot makten" för att rätt kunna utöva sitt yrke. Men "makten" tycks uppfattas i rent leninistisk mening – det är främst "privatkapitalismen" som utövar den. Statskapitalismen – eller rentav statsocialismen – hamnar lätt utanför blickfältet för den som har en socialistisk dagordning. I några avseenden är dock journalistkåren rimligen inte riktigt nöjd med regeringens sammansättning. Dominerande parti borde

vara vänstern – d v s Gudrun Schyman borde vara Sveriges statsminister. Vänsterpartiet borde ha de tunga ministerposterna, socialdemokraterna de medeltunga och miljöpartiet ett par av de lätta – en koalitionsregering karaktäriserad av "kommunism under påverkan av miljösynpunkter och fackföreningar". För bara några år sedan (1995) såg **journalister**nas sympatier något annorlunda ut – de låg då snubblande nära en mer renodlad vänsterregering – en koalition mellan vänsterpartiet och miljöpartiet. För 44 % av de svenska **journalister**na var detta den bästa lösningen på hur Sverige politiskt skulle utvecklas under bland annat inträdet i EU. Ytterligt anmärkningsvärd är opinionsutvecklingen 1989–1999. Intellectuella borde mer än andra påverkas av de stora förändringarna i omvärlden. **journalister** har ju också som yrke att rapportera och tolka deras innebörd. Det faktum att hela det kommunistiska imperiet i Europa föll ihop som ett korthus satte dock inga särskilt synliga spår i sympatierna – i stället stärktes vänstern ofantligt och blev största parti bland **journalister**na. En sådan märklig immunisering gentemot en motspänstig utveckling brukar normalt kunna förklaras av att man sätter upp en rad ideologiska skärmar för att filtrera bort svårsmält information – det finns väl ingen anledning att tro att förklaringen är annorlunda för journalistkåren. Den borgerliga oppositionen är närmast uttraderad inom journalistkåren. Moderaterna, som är det stora borgerliga partiet med omkring 25 procent av väljarna bakom sig, har omkring 10 procent av **journalister**na med sig. Om det gick att göra en nedbrytning för t ex Stockholm skulle polariseringen troligen bli ännu större. Största borgerliga parti är i stället folkpartiet, vilket kan vara lättare att förstå. Det fungerar i allt väsentligt som ett semi-borgerligt parti, inte sällan som ett stödparti för socialdemokraterna, en position som partiets egen kader normalt återvänder till efter kortare eller längre "utflykter" till mer borgerliga synpunkter. Den politiska villrådighet som vilar runt folkpartiet gör väl att de 14 procenten journalistsympatier närmast skall tolkas som ett relativt ointresse för partipolitik. Det är ungefär samma andel av den normala väljarkåren som i opinionsmätningar väljer att inte uppge partisympati. Andra, inte mindre intressanta, följer Det är ett välkänt fenomen att politiskt homogena grupper lätt antar sekteristiska drag. Frånvaro av alternativa tolkningar av egna och andras positioner gör att sekter lätt "demoniserar" andra och uppfattar den egna hållningen som det "normala". En viss intolerans för avvikande synpunkter uppkommer också ganska lätt. Eftersom man aldrig tvingas tänka igenom någon annan tolkning av samhällsförloppen än den egna gruppens, framstår människor med andra uppfattningar som antingen korkade eller illasinnade. Eftersom t ex moderater uppenbarligen inte är enfaldiga, uppfattas de förmodligen som demoniska – de vill inte det goda, som är så uppenbart enkelt och rätlinjigt att uppnå, i de interna diskussioner där inga intressanta problematiseringar finns. När något ljushuvud till ung rockstjärna föreslår att man skall "döda moderater", rapporteras detta i pressen med ett diskret, men hörbart journalistiskt fnitter. De kan ju inte instämma, men det är alltid möjligt att rapportera utan att ta avstånd. En sekt utmärks normalt också av att man ersätter idéflödet utifrån med ett ganska hårt styrt internt program. Kring detta samlas man, utvecklar det – och kräver stark anslutning av alla som vill bli medlemmar i sekten. Det är möjligt att med mycket hög precision förutsäga uppfattningar hos en medlem i den journalistiska sekten. Några sådana typiska övertygelser är dessa: * industrin hotar vår överlevnad; * kärnkraftverk skall jämföras med helvetesmaskiner; * det finns för litet miljöpolitik; * nedskärningar i offentlig verksamhet är förkastliga; * inkomstfördelningen är orättvis; * skattesänkningar är till för de rika; * internationella ekonomiska relationer är suspekta. Stor idémässig förutsägbarhet i kontroversiella frågor hos en betydande intellektuell grupp är

historiskt sett ganska ovanlig. Bland mycket annat strider det väl egentligen mot sådana krav på konstnärlig kreativitet som alltid finns (i någon utsträckning) i intellektuella yrken. Just denna egendomlighet ger direkt vid handen att man är ute i andra syften än att upplysa. Man tar helt enkelt för sig en politisk uppgift – att med pennan förändra samhället till något som man uppfattar som ett bättre tillstånd. När jag säger att sekten saknar förtroendefulla kontakter med andra, kan detta diskuteras. För varje granskare av idédebatten kring vårt sekelskifte framstår väl de flesta representanter för de lättare samhällsvetenskaperna vid våra universitet (sociologi, statskunskap, antropologi, ekonomisk historia o s v) som den journalistiska huvudfårans vänner och medkämpar. Tillsammans har de skapat och slår vakt om den grupp av värden som definieras i mina exempel, ofta betecknade som "politiskt korrekta". Sekterna bildar tillsammans en allmänlig kyrka, en organisation där man gemensamt skall forma samhället i politiskt korrekt riktning. Tidningarnas debatt- och kultursidor översvämmas av understödjande bidrag från den lättare samhällsvetenskapen. "Experter" som skall kommentera i radio och TV väljs med omsorg ut efter vilka synpunkter de kan väntas framföra. Då och då syns andra typer av inlägg, men de är satta på undantag. Kurslitteraturen i de lättare samhällsvetenskaperna ger stort utrymme för artiklar och böcker från instämmande **journalister** – även om den vetenskapliga halten i sådana publikationer kan vara betänkligt låg. Programmet är negativt Om vi följaktligen väljer ett mer fruktbart sätt att betrakta den ganska egendomliga journalistiska verksamheten i Sverige, nämligen som ett implicit politiskt parti (som anammar sektens roll att söka reformera andra till att kunna bli framtida sektmedlemmar), framstår programmet som ganska magert. Borta är de insmugna bisatserna om hur lyckligt livet skulle kunna bli under en fullt genomförd kommunism. Det beror helt enkelt på brist på konkreta exempel – och förmodligen också på det östeuropeiska förfallet. Framme är i stället insmugna bisatser om hur farligt, smutsigt och orättvist livet är i moderna demokratiska länder. Det faktum att man haft fullständigt och eftertryckligt politiskt fel i mer än en generation, har skadat gruppen – och förmodligen dömt den till reducerad relevans som betydande röst under det närmaste decenniet. Men en så dystert prognos delas väl knappast av medlemmarna. Snarare uppfattar man sig själva som den upplysta elit som skall leda en omfattande reformering av samhällslivet genom att till politikerkeråren förmedla sådan information som gör denna utveckling ofrånkomlig. Kärnan i engagemanget är alldeles uppenbart negativ – det är en position av "anti-väst", taget i politisk mening. Låt oss uppfatta väst som "den atlantiska alliansen", de gemensamma band som håller samman Västeuropa och Nordamerika. Eftersom USA är västalliansens dynamiska och ledande part, blir det anti-amerikanska draget i engagemanget särskilt tydligt. Men även en särskild sorts skepsis mot EU är framträdande – vad medlemmarna i denna grupp framför allt ser i EU är "hyperkapitalism" och "marknadsdiktatur". Om vi nu antar att den historiskt mycket framgångsrika västerländska modellen grundar sig på två företeelser, kan förståelsen för journalistkårens gåtfulla kommunist sympatier kanske föras ett steg längre. Ekonomisk historia klarlägger således att den nära kombinationen mellan marknadsekonomi och teknikutveckling har skapat samhällen som för gott har knäckt människans historiska slaveri under svält och umbäranden, som resulterat i ett kort och brutalt liv. Alla fattiga länder utanför kommunistvärlden har därför försökt importera denna västerländska modell. Sedan det kommunistiska våldet brutit samman i Östeuropa, försöker man nu även där göra det. Närgången selektiv granskning Vi får då två objekt som kan angripas av den som är anti-väst. Det första är det välkända förhållandet att marknadstekniken är illa omtyckt. Verkningarna av

den mycket kraftiga vågen av privatisering, som gått över världen under de senaste två decennierna, har rapporterats sporadiskt och med föga entusiasm i Sverige. Vissa av de mycket få uppmärksammanden som satt spår i den svenska debatten har tagit formen av anti-kampanjer. Särskilt har man plockat ut ett av den offentliga tjänsteproduktionens kärnområden för "närgången granskning", nämligen vården. Privat äldrevård, privata daghem, delar av den privata sjukvården (MedAnalyt) har fingranskats – och dess problem och dåliga lösningar har fått en uppmärksamhet som normalt reserveras för rockstjärnor. Missförhållanden skall självfallet belysas och diskuteras; det är inte där problemet ligger. Det är ett annat förhållande som befordrar misstänksamheten – att det är för att sektorer brutits ut ur den offentliga sektorn och gjorts privata, som den typiske svenske journalisten skriver med sådan glöd. Ty annars borde väl de många fler och värre problem och missförhållanden som finns i den offentliga vården kunna ges samma heta engagemang. Det andra som angrips i den västerländska modellen är integrationen av den tekniska utvecklingen med den ekonomiska marknadstekniken. Institutioner har efter hand bildats som gjort det möjligt att systematiskt styra in vetenskapliga framsteg i företagen – och via dem in i hushållen. Detta är en långtifrån självklar utveckling; det är bara i den kapitalistiska väst-modellen som denna svåra uppgift faktiskt har lösts. Men där det lyckas betyder det att de ekonomiska livsbetingelserna helt förändras. Den malthusianska förbannelsen (livet är kort, brutalt, fyllt av sjukdomar och umbäranden) bryts. Den som uppfattar sig som anti-väst kommer följaktligen att mer se tekniken som ett problem än som en lösning. Och det är inte alltför svårt att finna belägg för den svenska journalistkårens anti-tekniska attityder. Det anses förmodligen välinformerat att kritisera all industrirelaterad teknik. Den bästa illustrationen är nog den direkta fiendtligheten mot alla former av energiproduktion – här har man kunnat knyta an till den rent civilisationskritiska miljörörelsen, folkfronten mot moderniseringen av samhällslivet. För en utomstående förefaller hela attityden så förbryllande egendomlig. El-kraften är den moderna utvecklingens ledande energibärare, men journalistkåren skulle helst vilja att alla effektiva former för att producera den skulle blockeras – älvar, kärnkraftsanläggningar, oljeturbiner. Alternativen – som är mindre effektiva men skulle kunna användas i de flesta fall – är fossila bränslen (kol, olja, gas). Men också dem vill det anti-tekniska partiet blockera. Det hela påminner något om den ironiska kommentar som fälldes om Dagens Nyheter, när den öppet drev en kampanj för kärnkraftens avskaffande: "De fortsätter väl att skriva sina artiklar, så länge det kommer ström ur uttaget i väggen – men hur fortsätter de därefter?" Den politiska korrekthetens journalistik Jag känner en tilltagande trötthet inför den journalistiska rapporteringen. Med en suck ser man avsikter i alltför många artiklar, avsikter som kanske inte finns där, men som den som intar en skeptisk hållning oftast läser in – mer miljöpolitik, mer socialpolitik, mer statliga projekt på alla områden. Till och med i artiklar som skall rapportera om annat, läggs kommentarer med svensk inrikespolitisk syftning in. När man rapporterade utfallet av kommunalvalen i Paris, kunde t ex Svenska Dagbladets korrespondent inte avhålla sig från att tala om de borgerliga partiernas "mantra om skattesänkningar". Liknande ansatser att göra inrikespolitik "åt vänster" av till och med utrikespolitisk rapportering är numera vanliga. Reaktionen blir naturligtvis: Varför fortsätta att betala för den politiserade desinformation? Allt fler inser också att det inte bara går, utan att det går lätt, att klara sig utan svensk dagspress. Ungdomen är en barometer på vart utvecklingen går – och ungdomen överger den politiserade nyhetsrapporteringen. Även för TV:s del gäller den utvecklingen. Tittare som regelbundet följer Aktuellt eller Rapport tycks bli allt färre, faktiskt färre än vad som

enbart kan förklaras av att nya kanaler kommit till. Men med ett intressant och belysande undantag – den ekonomiska rapporteringen. Tittaranalyser har således visat en glesnande skara under Aktuellts första halvtimme, men en ökning med inemot en halv miljon tittare från halv tio, då 5–6 minuters nyheter om ekonomi och börs kommer. Följt av den populära sportrapporteringen. Även om det kan finnas ett antal faktorer som förklarar, tycks ändå den litet torra, men strikt faktabaserade rapporteringen om ekonomi och sport tilltala ett större antal än politiskt tillrättalagd allmän nyhetsrapportering gör. Det tycks således finnas ett slags allmänhetens försvarsreaktion mot den kommunistiska journalistkåren. Man slutar helt enkelt att ta del av de värsta avarterna, kanske i förhoppning om att grundläggande förändringar skall kunna ske. Eller kanske med insikt om att de viktiga informationsflödena numera finns på annan plats – Internet är väl en utmärkt huvudkandidat.